

آیا گزارشهای سالیانه

هرچه خلاصه تر باشند بهتر نیست؟

● زابیهاله ریزی و گراول پورتر*

● ترجمه: علامحسین دوانی

پیشگفتار

گزارشهای سالیانه، شکل و محتوای آن مدت‌هاست که در ایالات متحده آمریکا بحثهای داغی را برانگیخته است. براساس قوانین موجود، شرکتهای آمریکایی که سهام آنها در بازار بورس پذیرفته شده‌اند، ملزم به ارائه گزارشهای سالیانه خاصی می‌باشند که " کمیسیون بورس و اوراق بهادار" تعیین کرده است. این گزارشها دربرگیرنده موارد عدیده‌ای از اقلام مالی می‌باشد.

حجیم بودن این گزارشها و جنبه فنی آن باعث گردیده بود که بسیاری از سهامداران رغبتی به مطالعه آن نشان ندهند. چرایی این مسئله به دلیل آن بود که بسیاری از سهامداران تجربه و تحلیل نسبتهای مالی و یا صورتهای مالی تکنیکی را نمی‌دانند و صرفاً بازدهی سود سهام خود را مورد توجه قرار می‌دهند و به همین جهت عملاً کارایی گزارشهای سالیانه در رابطه با اهداف " کمیسیون بورس و اوراق بهادار" مورد تردید قرار گرفته بود.

* زابیهاله ریزی عضو انجمن حسابداران خبره آمریکا دارای مدرک C.P.A استادیار دانشگاه آلاباما و گراول پورتر نیز عضو انجمن حسابداران خبره آمریکا دارای مدرک C.P.A و استاد دانشگاه آلاباما و عضو کمیته اطلاعات مدیریت مؤسسه ...

در دوسه سال اخیر برخی شرکتهای معظم امریکایی از " بنیاد تحقیقاتی مدیریتهای مالی " درخواست نمودند که پیرامون انتشار گزارشهای سالیانه و نحوه امکان ارائه آن به شکل سادهتر تحقیق معصلی را بعمل آورده و نتیجه را منتشر سازد. این بنیاد پس از تحقیق کامل نتیجه کار خود را پیرامون گزارشهای سالیانه خواندنیتر^۱ منتشر ساخت و همین مسئله باعث گردید که برخی شرکتهای فوق‌الذکر منجمله " جنرال موتورز " امریکا به استناد تحقیقات " بنیاد تحقیقاتی مدیریتهای مالی " و در راستای درخواست اولیه خود مبنی بر ارائه گزارشات سالیانه خلاصهتر - اقدام به انتشار گزارشهای سالیانه خلاصه جهت " کمیسیون بورس و اوراق بهادار " بنمایند.

شایان توجه است که " سازمان بورس اوراق بهادار تهران " نیز جهت پذیرش اعضای خود ارائه گزارشهای مالی و اطلاعاتی را مطالبه می‌نماید که به نظر نمی‌رسد مورد مطالعه دقیق سهامداران آتی و یا سایر ذینفع‌ها قرار گیرد. از طرف دیگر با اعلام سیاستهای دولت آقای هاشمی رفسنجانی و فعال شدن مجدد سازمان بورس و اوراق بهادار تهران و افزایش حجم ریالی معاملات بورس و نظریه اینکه فرهنگ بورس و خرید و فروش سهام هنوز در جامعه ما به درستی شناخته نشده لزوم ارائه گزارشهای سادهتر و خلاصه به نحوی که اطلاعات اساسی در آن درج شده باشد دو چندان گردیده است. به همین علت درصدد برآمدیم تا با ترجمه مقاله حاضر در این جهت کوشش بعمل آید. باشد تا از تجارب و آزموده‌های دیگران آزمونهای خود را عنا و گسترش بخشیم. لازم می‌دانم از دوستان هیئت تحریریه نشریه حسابدار که در تصحیح مقاله یاریم نمودند سپاسگزاریم.

گزارش سالیانه خلاصه S.A.R^۱ چیست؟

نظریه گزارش سالیانه خلاصه اولین بار در سال ۱۹۸۱ برطبق یک پروژه تحقیقاتی به وسیله کمیته‌ای از مؤسسه مدیریتهای مالی روی نحوه گزارشگری شرکتهای مطرح شد. در سال ۱۹۸۲ یک پروژه تحقیقاتی راهنما توسط دیلویت هیسکنر - سلزو^۲ تحت نظر " بنیاد تحقیقاتی مدیریتهای مالی "^۳ انجام شد که تعیین می‌کرد آیا محتوی گزارش سالیانه سنتی را می‌توان به نحو کوتاهتر، مؤثرتر و خواندنیتر برای خواننده سهامدار تهیه نمود یا خیر؟ نتیجه این تحقیقات توسط بنیاد تحقیقاتی مدیریتهای مالی در دو مجلد تحت عناوین:

" گزارش‌نویسی خلاصه از اطلاعات مالی " و " پیرامون تهیه گزارش‌های سالیانه خواندنی‌تر " منتشر گردید. همان طوری که در جدول شماره ۴ یک مشاهده می‌شود پیشنهاد بنیاد مزبور شامل راهنمایی‌های کلی و خاص در تهیه گزارش‌های سالیانه خلاصه می‌باشد. در حالی که چنین پیشنهادی کاربرد گزارش سالیانه خلاصه را با اطلاعات و صورتحساب‌های مالی متمرکز فشرده توصیه می‌کند، اما هیچ چهارچوب خاصی برای این امر مهم تعیین و پیشنهاد نکرده است.

ارائه ریز صورتحساب‌های مالی در صورت درخواست PROXY ۴

روش گزارش سالیانه خلاصه به شرکتها این اجازه را می‌دهد که بتوانند کلیه صورتهای مالی حسابرسی شده و سایر افشاگری‌های ضروری مالی را در اختیار صاحبان سهام قرار دهند. اعمال این روش به طور مؤثری گزارش سالیانه خلاصه را از سیستم " کمیسیون بورس و اوراق بهادار " (SEC) ^۵ حذف نموده است. این روش در خصوص تهیه گزارش سالیانه خلاصه به عنوان وسیله ارتباطی، آزادی تعبیر و تفسیر بیشتری را به مدیریت می‌دهد و این اطمینان را به مدیریت می‌بخشد که کلیه اطلاعاتی که توسط مقررات وکالت‌نامه ^۶ بایستی توسط مدیریت در اختیار صاحبان سهام قرار گیرد، انجام پذیر می‌باشد. اهداف اولیه تهیه گزارش سالیانه خلاصه عبارتند از:

- ۱- تشویق و ترغیب سهامداران خواننده با تهیه گزارشاتمی که خواندن و درک آنها آسانتر باشد.

- ۲- در اختیار قرار دادن کلیه اطلاعات مالی و غیرمالی مناسب و مختصر بدون آنکه اطلاعات اضافی در آنها منعکس گردد.
- ۳- بهبود کیفیت و سودمندی ارتباطات مالی
- ۴- گسترش روابط سهامداران و افزودن بر اعتبار مدیریت از طریق ارتباطات عملی‌تر
- ۵- کاهش در هزینه تهیه گزارش‌های سالیانه
- ۶- امکان دادن به شرکتها که با طرح و ارائه یک گزارش سالیانه عملاً به دو نیاز اساسی از روابط عمومی شرکت از قبیل بازاریابی و جلب سهامداران جدید، پاسخ دهند.

شرایط مورد نیاز کمیسیون بورس و اوراق بهادار در خصوص گزارش‌های سالیانه:

هرگز در قوانین " کمیسیون بورس و اوراق بهادار " لزوم یک گزارش سالیانه مفصل

وجود نداشته است. تنها دو شرط اساسی مندرج در قوانین کمیسیون بورس و اوراق بهادار که بایستی توسط شرکتها رعایت گردند عبارتند از:

۱- فرم 10-K^۷ هر ساله بایستی ارائه، ثبت و بایگانی شود.

۲- اطلاعات کامل مالی باید قبلاً^۸ و یا همراه با صورت وکالت‌نامه در اختیار سهامداران قرار داده شود.

ولی از اواسط سالهای ۱۹۶۰ توسعه قوانین و گسترش اصول پذیرفته شده حسابداری باعث گردید به جای دو شرط اساسی یادشده، یک گزارش سالیانه تفصیلی حاصل گردد که شامل افشاگری‌های مفصل بود.

پاسخ کمیسیون بورس و اوراق بهادار چه بود؟

پس از بررسی پیشنهادهای مبنی بر صدور گزارش سالیانه خلاصه - کمیسیون بورس و اوراق بهادار پنج نکته را خاطر نشان ساخت.

۱- صورتهای مالی حسابرسی شده باید با بیانیه یا آگهی مربوط به روند درآمد

شرکت به نحو وسیعی در بازار منتشر شوند - از طریق رسانه‌های گروهی

۲- فرم 10-K با گزارش سالیانه خلاصه یا بیش از آن ارائه و ثبت و بایگانی گردد.

۳- گزارش سالیانه خلاصه بایستی شامل گزارش حسابرس در خصوص اطلاعات مالی

مندرج در آن گزارش سالیانه باشد.

۴- شرکتها باید صورتهای مالی کامل و سایر اطلاعات مالی مندرج در فرم

و ضمائم مربوط به ارائه گزارشها را به صورت وکالت‌نامه ضمیمه نماید.

۵- در گزارش سالیانه خلاصه باید اعلام گردد که فرم 10-K به محض درخواست

آماده تقدیم خواهد بود - البته جنرال موتورز همیشه به این مهم عمل کرده است و صورت

وکالت‌نامه به کلیه سهامداران طبق قانون ارسال می‌گردد.

" کمیسیون بورس و اوراق بهادار " همچنین خاطر نشان کرد که گزارشهای سالیانه

خلاصه بایستی با مقررات 10-B5^۸ تطبیق نماید.

این مقررات شرکتها را از ارائه اطلاعات گمراه‌کننده و فریبنده منع می‌کند. به عنوان

یک امر الزام‌آور کلیه صورتهایی که نهایتاً از طریق آگهی‌های مندرج در روزنامه‌های رسمی

و گزارشهای سه ماهه به اطلاع عموم رسانیده می‌شوند، این مقررات باید در نظر گرفته شود.

پس از اینکه از طریق " کمیسیون بورس و اوراق بهادار " چراغ سبز نشان داده شد،

کمیسیون بورس و اوراق بهادار با انبوه درخواست‌های امکان ارائه گزارش سالیانه خلاصه

روبرو شد. کمیسیون مزبور یادآور گردید که به هیچ یک از درخواست‌های رسیده پاسخ نخواهد داد و مدعی شد رهنمودی که در این رابطه ارائه شده مورد خاصی بوده است، ضمن اینکه انتظار دارد علاوه بر اینکه در وقت کارکنان شرکتها صرفه‌جویی بعمل آید، این امر باعث نگردد که از استانداردهای مقرر در شرکت مذکور چیزی کاسته شود.

شکل گزارش سالیانه خلاصه؟

" مکسن " اولین شرکت در امریکا بود که گزارش سالیانه خلاصه برای سال مالی منتهی به ۱۹۸۷/۳/۳۱ را منتشر کرد، در موقعی که این مجله در حال چاپ بود *Journal Accountancy, May 1988* - " مکسن " در حال آماده کردن دومین گزارش سالیانه خلاصه خود بود - لطفاً جدول شماره ۲ را ملاحظه فرمایید.

گزارش سالیانه خلاصه سال ۱۹۸۷ مکسن ۲۴ صفحه بود در حالی که در سال قبل این گزارش شامل ۴۰ صفحه بود. براساس اطلاعات آقای کراساسکی، شرکت مکسن با تغییر روش ارائه گزارش توانست مبلغ ۶۰۰۰۰ دلار خالص از هزینه‌های خود بکاهد. این رقم از ۸۵۰۰۰ دلار صرفه‌جویی در تهیه گزارش کامل و متوسط و اضافه هزینه ۲۵۰۰۰ دلار در تهیه ارائه اطلاعات به محض درخواست جهت سهامداران، تشکیل می‌گردید.

واکنشهای متفاوت نسبت به گزارش سالیانه خلاصه چگونه بود؟

واکنش جامعه مالی به SAR (گزارش سالیانه خلاصه) در مجموع مثبت و تشویق‌کننده بود. برطبق نظریه توماس، ب. سیمون معاون شرکت مکسن، اولین گزارش سالیانه خلاصه در حقیقت به زحمتش نمی‌ارزید، چرا که شرکت مجبور شد جهت کسب نظریه مساعد و قبولاندن آن کوششهای زیادی را بعمل آورد. با وجود واکنش کلی مثبت جامعه مالی بعضی از اعضای " مؤسسه مدیریتهای مالی " معتقدند که مدیریت ممکن است گزارشهای سالیانه خلاصه را به روشی بکار برند که فقط اخبار مطلوب را درج کنند و اخبار نامطلوب را پنهان نمایند. اما گزارش سالیانه خلاصه درست برعکس چنین نظریه‌ای عمل می‌کند زیرا این گزارش خلاصه جدال‌آمیز است.

گزارشات سالیانه خلاصه باید قابلیت خواندن گزارشهای شرکت را برای سهامداران افزایش دهد، به نحوی که نمایی دقیق از وضعیت مالی شرکت و نتایج عملیات را از لحاظ مدیریت ارائه نماید. مادامی که این نکات در گزارش سالیانه خلاصه رعایت نگردند، از

نقطه نظر امکان سوءاستفاده و گمراه‌کنندگی این گونه گزارشها با گزارش سالیانه سنتی تفاوت چندانی نخواهد داشت. فالكم می‌گوید: " من سخنرانیهای متعددی در این رابطه کرده‌ام اما تاکنون هیچ استقبالی از آنها نشده است. من تا این لحظه فقط با یک وکیل حقوقدان که ایده مرا پسندیده ملاقات داشته‌ام. آنها معتقدند که گزارش سالیانه خلاصه اطلاعات ناقص را نشان می‌دهد. حال آنکه گزارش سالیانه خلاصه شبیه گزارشهای سه ماهه‌ای می‌باشد که هم‌اکنون توسط شرکتها منتشر می‌شود و حاوی اطلاعات کلی و اصولی شرکتها می‌باشد. حتی تعداد زیادی از اشخاص حرفه‌ای نیز از این ایده خوششان نیامد.

اصولا" هرگاه تغییر اساسی در عرف معمولی بوجود آید نیاز به توضیحات زیادی در مورد تغییرات وجود دارد تا جا بیفتد زیرا هدف متعجب ساختن مردم چه سرمایه‌گذار و چه تحلیلگر نیست بلکه روشن کردن و جا انداختن یک روش اصولی و صحیح‌تر می‌باشد". کراسناسکی در همین رابطه می‌گوید: " اگر هدف گیج کردن باشد، هر کسی می‌تواند با اضافه نمودن یادداشت‌هایی در زیر گزارشهای سالیانه سنتی به همان اندازه که گزارش سالیانه خلاصه می‌تواند گیج‌کننده و ناکامل باشد، عمل نماید".

بکارگیری گزارش سالیانه خلاصه

هنوز رهنمودهای فرمها، محتوا و روشهای انتشار گزارشهای سالیانه خلاصه توسط یک ارگان مجاز حسابداری یا حقوقی ایجاد نگردیده است. ویکتور، هد. براون عضو هیئت استانداردهای مالی می‌گوید: " این هیئت هنوز رسماً" نظر صریحی در خصوص کاربرد گزارش سالیانه خلاصه نداده و فکر نمی‌کنم در آینده نزدیک نیز چنین اقدامی نماید. البته باید اذعان داشت که اعضا و کارکنان هیئت مربوط با علاقه پیشرفتهایی که در امر گزارش خلاصه ایجاد می‌گردد را دنبال می‌کنند".

عده‌ای از حسابداران از این مسئله ترس و وا همه دارند که " بکارگیری گزارش سالیانه خلاصه مسئولیتها و تعهدات قانونی و حقوقی بیشتری را به دلیل عدم وجود یک راهنمای قاطع، ایجاد نماید. بنابراین حسابداران بایستی در هنگام تهیه و توزیع یک گزارش سالیانه خلاصه از مشاوران حقوقی شرکت راهنماییهای لازم را دریافت کنند. علاوه بر این مورد دبیر هیئت مدیره شرکت نیز باید مطمئن شود که کلیه وکالت‌نامه‌های مورد لزوم روایت شده باشند".

سهامداران عمده قبل از شروع و اجرای روش فوق‌الذکر - تهیه گزارشهای سالیانه خلاصه - بایستی در جریان امر قرار گیرند و تحلیلگران ارشد مالی نیز باید از موضوع

مطلع باشند، البته کارکنان روابط عمومی شرکت نیز بایستی از مسئله آگاهی کامل داشته باشند. توماس، ب. سیمون می‌گوید: " من پیشنهاد می‌کنم و اعلام می‌دارم که برنامه کار به مراتب به بهترین وجهی پیاده خواهد شد اگر چنانچه کلیه اشخاص درگیر با موضوع از ابتدای کار در جریان امر قرار داشته باشند. حسابداران بهتر است با کارکنان حسابرسی، دبیرکل شرکت، اداره حقوقی، روابط عمومی و هر کسی که در ارتباط با وکالت‌نامه و فرم قرار دارند. گردهمایی‌هایی داشته باشند. هدف از این گردهمایی‌ها رسیدن به یک برنامه اصلاح و کامل جهت اجرای کلیه جنبه‌های قصیه و تعیین و برآورد زمانی که برای انتشار گزارش سالیانه خلاصه و توزیع آن لازم است، خواهد بود. از طرف دیگر، بسیار مهم و مناسب است که قبل از شروع کار با هیئت‌مدیره جلسه‌هایی برگزار گردد و آنچه را که می‌خواهیم، با آنان در میان بگذاریم و مطمئن شویم که کلیه اعضای هیئت‌مدیره از اجرای این روش حشنود هستند. ما یک پاسخ کاملاً مثبت در این رابطه از هیئت‌مدیره و کمیته حسابرسان دریافت کردیم."

گزارش سالیانه خلاصه چه مفهومی برای حسابرسان دارد؟

" کمیسیون بورس و اوراق بهادار " مدتی قبل از این مطرح نموده بود که ترجیح می‌دهد گزارشی از کار حسابرسان در مورد حسابرسی شرکت به ضمیمه گزارش سالیانه خلاصه تقدیم گردد. بنابراین بسیار مطلوب خواهد بود اگر حسابرسان مستقل را در مرحله انجام کار گزارش سالیانه خلاصه قرار گیرند.

در مورد شرکت مک‌کسن حسابرسان معمولی شرکت مؤسسه DH&S بود که کلیه جنبه‌های گزارش سالیانه خلاصه را تا به آخر حمایت می‌کرد. اما حسابرسان در هنگام رسیدگی به گزارش سالیانه خلاصه بایستی به دنبال چه باشند؟ و چگونه نظریه خود را منعکس نمایند؟

در حال حاضر تنها راهنمایی موجود را می‌توان در بیانیه اسناداردهای حسابرسی موسوم به "گزارش در مورد صورتهای مالی خلاصه و متمرکز و اطلاعات مالی انتخاب شده" بیانیه SAS-42 یافت. بیانیه مزبور به حسابرسان اجازه می‌دهد که براساس صورتهای مالی خلاصه و متمرکزی که از صورتهای مالی حسابرسی شده مشتق شده‌اند، گزارش خود را تهیه نمایند. اسناداردها مانعی برای حسابرسان بشمار می‌روند که براساس گزارش سالیانه خلاصه SAR اعلام نظر نمایند مگر اینکه صورتهای مالی کاملاً "حسابرسی شده قبلاً" منتشر و در اختیار همگان قرار داده شده باشند.

- بیانیه اطلاعاتی را که خارج از صورتهای مالی خلاصه و متمرکز و در گزارش سالیانه خلاصه می‌آید را دربرنمی‌گیرد بنابراین حسابرسان بایستی:
- الف - اطمینان یابند که برنامه گزارش صاحبکار این اجازه را می‌دهد که توریج صورتهای مالی کاملاً حسابرسی شده قبل از انتشار گزارش سالیانه خلاصه انجام شود.
- ب - در تعیین و حدود و ماهیت افشاگری دقت کافی میدول دارد.
- ج - در صورتی که صورتهای مالی خلاصه و متمرکز به نحو قابل ملاحظه همراه‌کننده باشند و یا اینکه با صورتهای مالی کاملاً حسابرسی شده تطبیق و هماهنگی نداشته باشند، حسابرس باید اصلاحات مورد نیاز را درخواست نماید.
- د - اقدام مقتضی حسابرس در صورتی که مشتری از انجام اصلاحات پیشنهادی حسابرس خودداری کند - مثلاً انصراف از ادامه کار -
- گزارش حسابرسی همچنین باید سندی را که در آن صورتهای مالی کامل و گزارش حسابرس مربوطه نشان داده می‌شود و نوع اظهارنظر صادره را مشخص نماید. اگر نظریه حسابرس در مورد صورتهای مالی چیزی بجز گزارش غیرمشروط بود، گزارشی که جهت صورتهای مالی خلاصه و متمرکز منتشر می‌گردد، بایستی دلایل اصلی و ماهیت اینکه چرا گزارش غیرمشروط داده نشده است را عنوان کند.

یک بررسی غیررسمی

اگرچه گزارش حسابرسی اطلاعاتی را که خارج از صورتهای مالی خلاصه و متمرکز باشد دربرنمی‌گیرد اما در یک گزارش غیررسمی توسط مؤسسه حسابرسی DH&S و یا سایر مؤسسات حسابداری (C.P.A.)^۹ این طور عنوان شده است:

"نقش حسابرسی و دخالت وی در تهیه گزارش سالیانه خلاصه تا دخالت جامع وی در اطلاعات مالی خلاصه، توسعه داده شود".

"کمیسیون بورس و اوراق بهادار" و "هیئت استانداردهای حسابرسی مؤسسه امریکایی" در نظر دارند که پیشنهادهای مناسبی در خصوص تعمیم نقش حسابرس در گزارشهای مالی خارج از صورتهای مالی اصلی ارائه نمایند.

امکانات و موقعیتها

گزارش سالیانه خلاصه (S.A.R) کاملاً گزارش سالیانه سنتی کامل را که از ملزومات

مقررات کمیسیون بورس و اوراق بهادار بود از میان برداشت و بدین ترتیب کمیسیون بورس و اوراق بهادار به شرکتها این اجازه را می‌دهد که صورتهای مالی کاملاً "حسابرسی شده و سایر افشاگری‌های مالی ضروری در مفاد وکالت‌نامه را برای کلیه سهامداران بفرستند. به این ترتیب تأیید و کیفیت و اقتصاد روابط شخص حقوقی با سهامداران، سهامدار خواننده گزارشها را دلگرم می‌کند.

تا آنجا که به شرکت مک‌کسن مربوط می‌شود آقای کراسناسکی می‌گوید: "هیچ پیشنهادی در مورد حذف گزارش سالیانه خلاصه (S.A.R) در باصت نگردیده و بدین ترتیب امسال نیز ما گزارش دیگری به همین صورت ارائه خواهیم نمود. همین که دریاپید گزارش سالیانه دیگر از الزامات قانونی خارج شده است، انواع و اقسام موقعیتهای نو فراهم خواهد آمد".

جدول شماره یک

چه مفادی براساس تحقیقات و بررسیهای "بنیاد تحقیقاتی مدیریتهای مالی" (F.E.R.F) بایستی در گزارش سالیانه خلاصه درج گردد.

گزارش سالیانه خلاصه (SAR) براساس مطالعات و بررسیهای مؤسسه حسابرسی-هاسکیز و سلزو در ارتباط با بنیاد تحقیقاتی مدیریتهای مالی (F.E.R.F) شکل گرفت. براساس گفته‌های آقای توماس.ب. سیمون معاون رئیس و خزانه‌دار شرکت مک‌کسن، شرکت یاد شده نتیجه تحقیقات فوق را مورد بررسی مجدد فرار داد و آن را به عنوان یک راهنمای جامع برای صدور اولین گزارش سالیانه خلاصه بکار گرفت. برطبق مطالعات بنیاد مزبور یک گزارش سالیانه خلاصه بایستی شامل موارد ذیل باشد^{۱۰}.

۱- ترازنامه و صورتحساب درآمدها که حداقل دو سال مالی را دربرمی‌گیرد. اطلاعات مالی مربوط به جریان وجوه شرکت نیز بایستی برای حداقل مدت دو سال ارائه گردد.

۲- اطلاعات مربوط به پنج سال فعالیت‌های انتخابی شامل اطلاعاتی در خصوص روند فعالیت‌هایی از قبیل نرخ بازده سرمایه‌گذاری

۳- در صورت لزوم، اطلاعات بخشهای مختلف با توجه به مناطق مربوطه و صنایع ذریبط جهت شناخت خواننده از امور تجاری شرکت و اثر متقابل بازار در آن امور

۴- مبالغ و میزان بدهیهای کوتاه مدت و بلندمدت که در صورت عمده بودن مبلغ بایستی شامل تعهدات الزام آور نیز باشد.

۵- هرگونه روش حسابداری و یا هر تغییر رویه مزبور که در مقایسه با شرکت‌های مشابه منحصر بفرد باشد و یا هرگونه روش خاص دیگری که به نتایج مهم دیگری بینجامد.

۶ - احتمالات و تردیدهایی که تأثیر عمده‌ای بر نتایج عملیاتی شرکت بگذارند .
۷ - خرید و یا فروشهای عمده داراییها و بدهیها
۸ - مالیات بردرآمد - اگر نرخ مالیاتی قابل اعمال با نرخ معمول مالیاتی شرکتهای مشابه متفاوت باشد .

۹ - اطلاعات مالی در خصوص شعبه‌ها و شرکتهای فرعی که حسابهای آنها تلفیق نگردیده و ارزش ویژه سرمایه‌گذاران - صاحبان سهام - و درصد تملک آنها از کل سهام شرکت .

۱۰ - اجاره‌هایی که سررسید آنها ممکن است نقدینگی شرکت را دچار مشکل سازد .

۱۱ - تعداد سهام عادی و ممتاز فروخته شده

۱۲ - سود هر سهم و سود سهام اعلام شده

۱۳ - ریز سود انباشته شرکت و مبالغ اوراق خزانه

۱۴ - اقلام غیرعادی که در صورتهای مالی تأثیر بگذارند .

۱۵ - هرگونه اطلاعات اضافی دیگری که جهت درک نتایج مالی گزارش شده به خواننده

معمولی کمک نماید .

اضافه بر موارد فوق ، " بنیاد تحقیقاتی مدیریتهای " مالی توصیه می‌کند که یک گزارش سالیانه خلاصه شامل گزارشی از مدیریت است که منابع اخذ اطلاعات مالی و اهداف مدیریت را در جهت تسهیل ارائه اطلاعات مالی شرح می‌دهد . ضمناً این گزارش بایستی تصریح دارد که فرم 10-K به محض درخواست در اختیار همگان قرار خواهد گرفت .

جدول شماره دو

چگونه شرکت مک‌کسن برای کاربرد گزارش سالیانه خلاصه پیشگام گردید؟

در ژوئن سال ۱۹۸۷ شرکت سانفرانسیسکوئی مک‌کسن اولین مؤسسه عمده‌ای بود که یک گزارش سالیانه خلاصه منتشر ساخت . هنگامی که این نشریه به چاپ می‌رسد - منظور همین شماره Journal Accountancy شاید دومین گزارش شرکت مزبور نیز تهیه و در معرض اطلاع عموم قرار گرفته باشد . برطبق نظریه آقای توماس . ب . معاون رئیس خزانه‌داری شرکت " آنچه که در واقع شما خواهان دوری از آن هستید برخورد با تحولات غیرمنتظره است ، چیزی که ما در این رابطه انجام دادیم ، فقط تشکیل یک گروه‌هایی گروهی از افراد شامل : رئیس خودم - آلن سیلن فروند معاون اجرایی رئیس و رئیس امور مالی - تیم حسابداریم ، و وکلا ، دبیر شرکت و افرادی از مؤسسه حسابرسی دیلویت -

هاسکینزو سلز به منظور ایجاد یک تیم عملیاتی جهت پیاده کردن برنامه‌های متحول بود. این تیم با هماهنگی و تعاون کوششهای زیادی بعمل آورد و در این رابطه لازم بود که برنامه‌های فشرده و حساب شده تنظیم گردیده و براساس آن عمل گردد تا در تاریخ تعیین شده برای ثبت " صورت وکالت‌نامه " توسط کمیته بورس و اوراق بهادار بتوان اقدام لازم را معمول داشت.

جدول زمان‌بندی مککس

- برنامه واقعی و عملی که شرکت مککس برطبق آن عمل نمود به شرح زیر بود:
- سال مالی در ۳۱ مارس ۱۹۸۷ پایان یافت
 - در ۲۳ آوریل ۱۹۸۷، اعلامیه و اطلاعیه مبنی بر سود سالیانه تلفیقی و جداگانه منتشر شد.
 - در هفته ۲۴ می ۱۹۸۷، ارسال گزارش سالیانه و مفاد اصلی و اولیه مندرج در صورت وکالت‌نامه شامل صمائی از قبیل صورتهای مالی حسابرسی شده، بحثها و تجزیه و تحلیلهای مدیریت اطلاعات مالی منتخب شش‌ساله و اطلاعات فصلی (سه ماهه) انجام گردید.
 - در ۲۸ می ۱۹۸۷ صورتهای مالی کامل " حسابرسی منتشر گردید.
 - در هفته ۲۱ می ۱۹۸۷ فرم 10-K مربوط به گزارش سالیانه به انضمام صورتهای مالی، بحثها و تجزیه و تحلیلهای مدیریت، اطلاعات مالی منتخب شش‌ساله و اطلاعات فصلی ارسال گردید.
 - در هفته ۱۴ ژوئن ۱۹۸۷، ارسال گزارش سالیانه به همراه مطالب فطعی وکالت‌نامه و پست مطالب وکالت‌نامه و گزارش خلاصه سالیانه برای کلیه سهامداران انجام شد.

محتوای گزارش سالیانه خلاصه چه بود؟

آقای سیمون می‌گوید: " عرفاً " کراساسکی و تیمش پیشگفتار و ما قسمت انتهایی کتابچه گزارش را نوشتیم و با این ترتیب سنت مربوط به ارائه گزارشها را رعایت نمودیم. قسمت روابط داخلی شرکت نسبت به تنظیم عملیاتی فرم اقدام نموده و پس از آنکه آن را به ما نشان داد اصلاحات مورد نیاز توسط ما و آنها انجام شد تا آن کار پایان یافت. پس از آن ما دوباره مسائل مالی مربوطه را مورد بررسی مجدد قرار دادیم و آن را مجدداً"

تنظیم کردیم و آنها نیز در این خصوص اقدام به تحریر مجدد آن نمودند تا بالاخره گزارش تکمیل شد. نتیجه کار ما یک گزارش بیست و چهار صفحه‌ای مشتمل بر دو بخش بود که با "نامه‌ای به سهامداران" آغاز گردید و در آن کار و اهداف شرکت شرح داده شده بود. خلاصه‌ای از عملیات سال گذشته شرکت و مباحثاتی که در خصوص سال آینده شرکت مطرح بود. شامل چهار هدف اصلی و مشخص با تعیین کیفیت و کمیته‌های هر کدام که شرکت برای آینده خود در نظر دارد، عنوان گردیده بود. ماروین لی کراساسکی - معاون رئیس در امور ارتباطات داخلی - در این زمینه می‌گوید: "ما فکر می‌کنیم آنچه افراد در خصوص شرکت می‌خواهند بدانند آن است که شرکت برای سال آینده چه برنامه‌هایی دارد، به سال گذشته".

قسمت بعدی گزارش سالیانه خلاصه تحت عنوان "خدمتی به خرده‌فروشان مستقل امریکایی" تنظیم شده بود و به عنوان یک روش برای کسب بازار جدید و سهامداران جدید با همراه نمودن اطلاعاتی مربوط به حضور شرکت در بازار و تشریح خطوط تولید، به آن ارزش مضاعف داده بود. یک بررسی غیررسمی از عملیات شرکت در شش سال گذشته تمام شعبه‌ها و بخشهای شرکت به شکل آمارهای خلاصه و آسان سیز ارائه گردیده بود. سیمون می‌گوید: "در قسمت بعدی نکات مهم و برجسته شش سال گذشته آمده بود. ما شش سال را از جهات مختلف مورد مقایسه قرار دادیم و این انتخاب به این دلیل بود که آنالیزهای ما آن را بهترین مقایسه تشخیص داده بودند - سال جاری و پنج سال گذشته فصل "بررسی و دورنمای مالی" به شکل رسمی‌تر و با نثری تجاری نوشته شده و پیرامون اهداف مدیریت برای سالهای ۱۹۸۸ لغایت ۱۹۹۲ و برنامه‌های مالی نیز در این رابطه مورد بحث قرار گرفته بودند و بالاخره "صورت‌های تلخیص شده مالی" ارائه می‌کردید. این صورت‌ها شامل صورت‌حساب سود و زیان - ترازنامه و صورت تغییرات مالی - می‌شد. سیمون خاطر نشان می‌سازد که: "ما در خصوص درج جدول "حقوق صاحبان سهام" بحثی را طرح کردیم لیکن تصمیم نهایی برعکس آن گرفته شد.

کراساسکی می‌گوید: "من هرگز نتوانستم از آن جدول چیری سر در بیاورم - جدول حقوق صاحبان سهام - و فکر می‌کنم دیگران هم همین طور. وی سپس عنوان می‌دارد که ما به نحو چشمگیری قابلیت خواندن و فهمیدن گزارش را بالا برده و آن را در حد یک وسیله ارتباطی و اطلاعاتی بین سهامداران و شرکت ارتقا دادیم. ما ۱۵ صفحه از یادداشت‌های ترازنامه را حذف کردیم. یادداشت مربوط به طرح بازتنسنگی که معمولاً یک صفحه کامل در گزارشهای سالهای قبل بود اینک به یک پاراگراف خلاصه شده و در آن

فقط اهمیت برنامه بازنشتگی که مبالغ بیش از حد لزوم را به خود اختصاص داده است را بیان کرده ایم . " گزارش سالیانه خلاصه همچنین شامل گزارش حسابرسی نیز می باشد . " سیمون اضافه می کند که " ما بسیار خوش اقبال بودیم که حسابرسان شرکت ، دیلیویت هاسکینر و سلزو بودند و با آنان این کار را شروع کردیم ولی به هر حال هرکس دیگری هم که حسابرس می بود ما نهایتاً گزارش سالیانه خلاصه را تهیه و صادر می کردیم . "

چه کسانی از قبل از انجام ایده تهیه گزارش سالیانه خلاصه مطلع بودند؟

قبل از اینکه گزارش سالیانه خلاصه منتشر شود ، مک کسن با ده تن از سهامداران عمده خود در خصوص گزارش مزبور به اتفاق نظر دست یافته بودند . کراساسکی در توضیح می گوید : " اگر به این اتفاق نظر دست نیافته بودیم باید تمام پروژه را مورد تجدیدنظر قرار می دادیم . شرکت صمنا" این نظریه را قبلاً" به کمیته بورس و اوراق بهادار نیویورک عرضه کرده بود . کمیته مزبور پیشنهاد نمود که ما در بخش پیشگفتار کتابچه توضیح دهیم که چه کاری را انجام می دهیم و بر همین اساس چنین توضیحی در پیشگفتار کتابچه درج گردید . هیئت مدیره و کمیته حسابرسی نیز کاملاً" در جریان کار فرار داشته و موافقت و حمایت خود را اعلام داشته بودند . "

کراساسکی می افزاید : " اگر شما اظهارنظری از کسی نخواهید مسلماً" کسی اظهارنظر خواهد کرد اما پاسخی که ما از جامعه کارشناسان مالی و سایر شرکتهای دیعلاقه دریافت داشتیم بسیار مثبت بود . از آنجا که این مهم را ما انجام داده بودیم ، شنش درخواست ایراد سخنرانی در خصوص موضوع گزارش سالیانه خلاصه از من شد و حداقل هفته ای دو درخواست از سایر شرکتهای در این زمینه دریافت می کردم و به این ترتیب شرکت مجبور شد به علت درخواست های فراوان تعداد یکپهزار و دویست کپی از گزارش فوق را مجدداً" چاپ و منتشر کند . "

گزارش بعدی چگونه خواهد بود؟

امسال شرکت مک کسن به دنبال یک برنامه ارتباطی و اطلاعاتی کامل مجدداً" گزارش سالیانه خلاصه را صادر خواهد نمود . آفای کراساسکی می گوید : " آنچه که ما انجام می دهیم ترکیب گزارش سه ماهه به سهامداران و کارکنان خود به یک گزارش سه ماهه به نام " وضعیت امروز مک کسن " می باشد که یک شریه تحت عنوان گزارش سالیانه خواهد بود . "

امسال به جای تعکیک گزارش به دو بخش ما تصمیم داریم رسیدگیهای مالی و عملیاتی را یکجا ادغام نماییم. صورتهای مالی در گزارش امسال نسبت به سال قبل کمی دیرتر مطرح شده‌اند و در مقایسه با سال قبل برجسته‌تر و کاملتر می‌باشند.

او ادامه می‌دهد: " که در مقایسه با گزارش سال قبل چیزی حذف نشده بلکه یک صورت از موارد عمده و شاخص سه ماهه شامل سود تحصیل شده، سود سهام و قیمت‌های سهام به آن افزوده خواهد شد. در این رابطه از تحلیلگران مالی خود نقطه‌نظراتی دریافت کردیم که عنوان نموده‌اند، ای‌کاش چنین جداولی در گزارش سالیانه خلاصه سال قبل آمده بودند. بنابراین امسال چنین اطلاعاتی را در گزارش خواهیم گنجاند. همچنان که آقای کراسناسکی خاطرنشان می‌سازد که هیچ بحث و اعتراض جدی در خصوص عدم بکارگیری گزارش سالیانه خلاصه دریافت شده است، آقای سیمون می‌افزاید که: " هماهنگی کلید اصلی موفقیت است. ما در این زمینه با واکنشهای مثبت روبرو شدیم. مسائل و مشکلات ما زمانی مطرح خواهند شد که رابطه داخلی با مدیریت عالی و هیئت‌مدیره شرکت نداشته باشیم."

با نگاهی به گذشته می‌توانیم گزارش سالیانه خلاصه را به عنوان یک وسیله برای تمام مدیران مالی که می‌خواهند رابطه بهتری با اشخاص تشکیل‌دهنده شرکت از قبیل سهامداران، وام‌دهندگان تحلیلگران و کارکنان داشته باشند، توصیه کنیم.

" ماری مک‌لین "

۱- گزارش سالیانه خلاصه Annual Report S.A.R= SUMMARY

۲- مؤسسه حسابرسی دیلویت هاسکینز و سلز

DH&S= Deloitte Haskins & Sells

۳- بنیاد تحقیقاتی مدیریتهای مالی

FERF= Financial Executives Research Foundation

۴- PROXY STATEMENT اطلاعات به محض درخواست یعنی خلاصه اطلاعات

صورتهای مالی که بایستی قبل از تشکیل مجمع در اختیار سهامداران قرار گیرد. شاید این مسئله همان موضوع ماده ۱۳۹ قانون تجارت ایران باشد که می‌گوید: " هر صاحب سهم می‌تواند از پانزده روز قبل از انعقاد مجمع عمومی در مرکز شرکت به صورت حسابها مراجعه کرده از ترازنامه و حساب سود و زیان و گزارش عملیات مدیران و گزارش بازرسان رونوشت

بگیرد". چنانچه از محتوی مقاله برمی آید در امریکا شرکتها خود را موظف به ارسال این صورتهای مالی برای کلیه سهامداران به هنگام دعوت مجمع می دانند.

۵- کمیسیون بورس و اوراق بهادار SEC=Securities and Exchange Commission

۶- منظور از وکالت نامه در این بند و سایر جاهای مقاله عبارت است از وکالت نامه

که صاحبان سهام به منظور شرکت در مجامع به قائم مقام های خود یا وکیل خویش صادر می کنند و مشخص است که در امریکا شرکتها به هنگام ارسال دعوت نامه فرمهای وکالت نامه را نیز برای سهامداران ضمیمه می نمایند تا در صورتی که سهامدار بنا به هر دلیلی نتواند در مجامع حضور یابد وکیل یا قائم مقام خود را معرفی نماید. به نظر می آید این مورد با ماده ۱۰۲ قانون تجارت ایران وقف دارد که بیان می کند: "در کلیه مجامع عمومی حضور یا قائم مقام قانونی صاحب سهم و همچنین حضور نماینده یا نمایندگان شخصیت حقوقی به شرط ارائه مدرک وکالت نامه یا نمایندگی، حضور خود صاحب سهم است."

۷- فرم 10-K شبیه فرم پرسشنامه سازمان بورس و اوراق بهادار تهران در مورد

راهنمای شرکتهای سهامی برای پذیرش آنها در بورس اوراق بهادار تهران می باشد.

شرکتهای امریکایی که در بورس پذیرفته شده اند موظف هستند این فرم را همه ساله تکمیل و به کمیسیون بورس و اوراق بهادار تسلیم نمایند. فرم یاد شده محتوی نکات اصلی اطلاعات مالی می باشد.

۸- مقررات 10B-5 از متن مقاله چنین برمی آید که این بند از مقررات قانونی

امریکا با ماده ۲۵۸ قانون تجارت ایران تطبیق دارد که می گوید: "استخاض زیر به حبس تأدیبی از یک سال تا سه سال محکوم خواهند شد.

۱-

۲-

۳- رئیس و اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل شرکت که ترازنامه غیرواقع به منظور

پنهان داشتن وضعیت واقعی شرکت به صاحبان سهام ارائه یا منتشر کرده است.

۹- C.P.A= Certified Public Accountants

۱۰- در رابطه با شرکتهای ایرانی که در "سازمان بورس اوراق بهادار" پذیرفته

شده اند مفاد جزوه "راهنمای شرکتهای سهامی برای پذیرش سهام آنها در بورس اوراق بهادار تهران" لازم الاجرا می باشد و کلیه نکات یاد شده در جدول شماره یک طبق نظریه بنیاد تحقیقاتی مدیریتهای مالی عملاً در فرم گزارش حسابرسی الزامی مندرج در جزوه

سازمان بورس اوراق بهادار تهران منعکس می باشد ●